Missionsskrifter
utgifna af
Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen

26

ETT OCH ANNAT OM KUNAMAERNA

Från
Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens
mission i Ostafrika

af

August Andersson
Missionspastor

Tredje upplagan

Evang. Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Exp.
Stockholm

Pris 25 öre

MISSIONSSKRIFTER
UTGIFNA AF
EVANGELISKA FOSTERLANDS-STIFTELSEN

26

ETT OCH ANNAT OM KUNAMAERNA

FRÅN EV. FOSTERLANDS-STIFTELSENS
MISSION I OSTAFRIKA

AF

AUGUST ANDERSSON

MISSIONSPASTOR

TREDJE UPPLAGAN

STOCKHOLM
EVANG. FOSTERLANDS-STIFTELSENS FÖRLAGS-EXP.

Förord till första upplagan.

Hvad kallt vatten är för en törstig strupe, är en god tidning från fjärran land. Ordspr. 25: 5.

Till kunama-missionens vänner öfverlämnas härmed ett kort sammandrag af hvad vi, edra sändebud, sett och hört bland det folk, till hvilket vi blifvit sända. Då vi känna oss ihågkomna af en lefvande missionsförsamling, så vilja ock vi öfverföra en återverkan från edert arbetsfält.

Här under Afrikas glödande sol och skild från nära anhöriga förstår man bättre den vises bildspråk, men i det hjärta, där missionskärlekens eld brinner, är det förstådt i söder och nord. Tidningen, som anländer, är öfvervägande god, men ej öfverdrifven utan sanningsenlig.

Kulluko i Kunama i sept. 1903.

Aug. Andersson.

KUNAMA.

1.

Land och folk.

KUNAMA-LANDET gränsar i öster till de abessinska landskapen Dembelas, Serae och Adiabo, i söder likaledes till Adiabo och Walkay, i väster till Suderat och Algadenstammarna, i norr till Barea-landet.

Landet upptager ett område af 2 längdgrader (36—38′ ö. l. fr. Greenwich) och 1 ½ breddgrader (14—15 ½′ n. br.). Det är deladt i fyra landskap: Marda, Barka, Bazena, Tika.

Norra Kunama kallas Marda. Där finnas byarna Samero, Aogana, Tendar, Betkom, Soli, Gega, Nagaro, Oganna, Koyta, Ebaro, Leliti, Mardami, Alomo, Gullo, Kedagol m. fl.

I mellersta Kunama ligga Barka i öster och Bazena i väster. Inom Barkaområdet finnas byarna Tolé, Tutekura, Ludada, Kona, Kulluko, Tjomfiti, Kofitali, Kadanda, Lemona, Dagilo, Fode, Dase m. fl. Inom Bazena äro Taguda, Ascheke och Eimasa de viktigaste.

Dessa tre landskap ligga norr om Gaschfloden. Söder om Gasch till Takazefloden sträcker sig Tikalandet.

Genom hvarje landskap flyter någon större flod. Norra Kunama genomflytes af Momonya-floden, som flyter förbi Mardami, Barentu, Taguda och Eimasa. Hon är en biflod till Barka, som rinner förbi Agordat och utfaller i Röda hafvet i närheten af Tokar.

Mellersta Kunama genomflytes af Gaschfloden, som upprinner i Hamazén i närheten af Addi Gebrei. I abessinska höglandet kallas den Mareb, i Kunama Sona, och sedan åt Kassalahållet bär den namnet Gasch.

Södra Kunama genomflytes af Takaze, den enda af Kunama-floderna, som har rinnande vatten under torrtiden. I den finns det rikligt med fisk, flodhästar och krokodiler. Både Gasch och Takaze äro bifloder till Atbara, som förenar sig med Nilen i närheten af Berber.

I förhållande till Abessinien är Kunama ett lågland, men vid jämförelse med Barea i norr är det ett högland (omkr. 1,000 m. öfver hafvet). Flera gräs- och skogbeväxta bergskedjor löpa genom landet. Mellan dessa utbreda sig vida, växtrika slätter med djup, fet matjord. Flodbäddarna äro bekransade med många slags löfrika och äfven fruktgifvande träd, såsom grenpalm, tamarind och sykomor m. fl. Dessutom finnas gummi- och ebenholtsträden.

Såsom växtligheten är riklig, så finnes det ock en rik fågel- och djurvärld, från de minsta fåglar till strutsen, från smådjuren till elefanten och giraffen.

Klimatet är ej heller så mördande, som många föreställa sig, om man blott är aktsam, så att man ej blir förkyld af de genomträngande vindarna och skyddar sig för myggen under regntiden.

Hvad nu angår det folk, som bebor Kunama,

är man ej viss om dess härkomst. Af de tigrétalande stammarna kallas Kunama för Baden. I Abessinien skilja de flesta ej på Barea och Kunama, ehuru de äro två skilda stammar med olika språk. De, som känna skillnaden, kalla Kunama för Bazen. Själfva kalla sig kunamaerna för kunama (ett sammanblandadt folk). De säga, att gallaerna och algadenerna äro deras stamsläktingar. Att de äro ett invandradt folk är nästan säkert, och de ha sannolikt kommit hit till sitt n. v. land ifrån Afrikas inre i sydvästlig riktning.

De indela sin stam i fyra släkter. Den förnämsta kallas »Karawa». De, som höra till den släkten, anse sig stå i förbund med åska och regn. »Sjoa»-släkten har elden och solen till bundsförvanter. »Serma»-släkten anser biet som sin släkting. Den fjärde, »Gurma»-släkten, hyllar elefanten som sin bundsförvant. De påstå, att alla folkstammar höra till dessa fyra släkter, och att alla släkterna finnas i hvarje folkstam. De fråga oss, till hvilken af dessa släkter vi höra.

Vi ha ej ännu fått riktigt klart, hvad de mena med detta bildspråk. Det ligger nära till hands att tänka på de fyra temperamenten, men de taga ej hänsyn till dem vid indelningen. De synas ha valt olika symboler för släkten, såsom vi ha olika vapenmärken för hvarje landskap.

Kunamaerna äro nästan utan undantag groflemmade och starkt byggda. Deras hudfärg växlar mellan svart och rödbrun. Deras ansiktsuttryck är i allmänhet gladt och öppet men någon gång äfven surmulet och misstänksamt. Deras sinnesorgan äro starkt utvecklade, särskildt syn- och hörselsinnet. På grund därutaf, att de helt och hållet äro hänvisade till sitt minne, har äfven deras uppfattningsförmåga blifvit skärpt, så att de

nästan ordagrant kunna återgifva en berättelse, som de hört blott en gång.

2.

Bostäder, seder och bruk.

Kunamaerna uppsöka i allmänhet en högt belägen men på samma gång undangömd och skyddad plats till boningsort. Undantag gifvas t. ex. under torrtiden, då det är långt till vattenställena; de flytta då ned från bergen och bygga tillfälliga hus närmare vattnet.

Deras hyddor likna ett kägelformigt tak utan väggar och byggas på följande sätt. Sedan marken utjämnats, nedsättas i densamma de förut anskaffade böjda träden i en cirkel samt ihopböjas och sammanbindas upptill. När trägställningen är färdig, pålägges omsorgsfullt takgräset, det ena hvarfvet skjutande ofvanpå det andra. Inne i hyddan och utanpå takgräset läggas vidjor, som sys tillsamman med palmblad. Hvarje hvarf fästes på detta sätt och ger åt hyddan den stadga och fasthet, som behöfves, då storm och slagregn komma. Omkring gården göra de ett stängsel (kareba) af mindre träd, som nedsättas i jorden och sammanbindas.

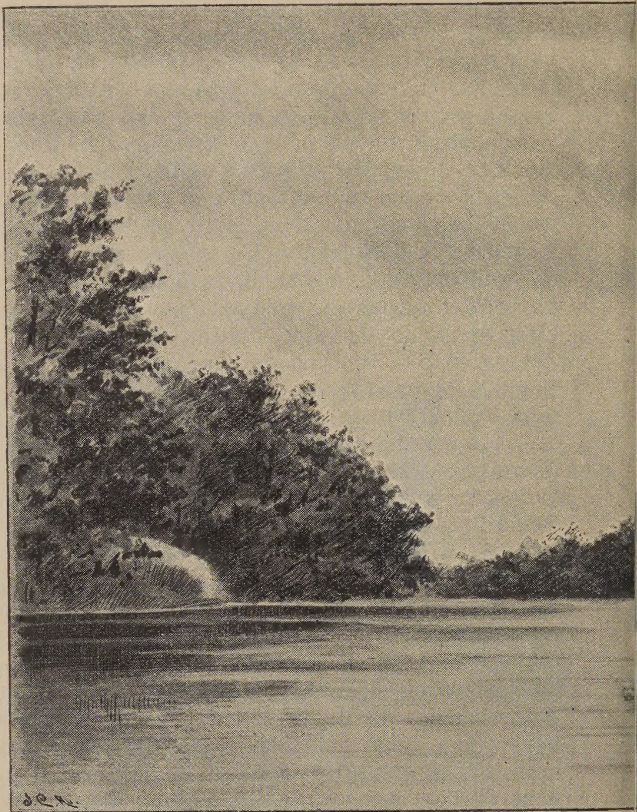
Det varma klimatet gör, att infödingarna kunna reda sig med litet kläder. Mannens arbetsdräkt består af en mindre mantel eller en garfvad gethud, som fästes vid höfterna. Sedan vi kommo hit, ha rätt många yngre män äfven skaffat sig korta, enkla byxor. För öfrigt har hvarje man en större mantel, i hvilken han sveper in sig, då det är kallt;

annars virar han den omkring midjan. Kvinnornas dräkt består blott af ett tygstycke, fästadt vid höfterna och hängande ned till knäna. Barnen, särskildt gossarne, gå nästan utan undantag nakna, men alla hafva såsom de äldre sandaler på fötterna. Dessa äro nödvändiga till skydd mot törntaggar och hvassa stenar samt den heta sanden på vägarna.

Alla älska smycken, men kvinnorna ha dock de flesta. I det med talg, smör och vax insmorda håret fästa de ringar och andra smycken af mässing. Därtill använda de äfven bitar af våra konservburkar. Förutom hår- och pannsmycken ha de sin hals fullsatt med pärlband, som hänga långt ned på bröstet. Omkring midjan fästa många upp sin klädnad med ett skärp, fullsatt med pärlor. På fingrar, hand- och fotleder ha de en hel mängd ringar. Männen bära omkring halsen och på armen bruna, flätade snören, på hvilka läderpungar äro fästa med inlagd medicin, trollmedel mot onda människor (»besjakka» å snöret på armen) och till åkerbrukets välsignande (»imfirata» å halsbandet). Bland barnen är det blott flickorna, som föräldrarna ha råd att hålla med smycken och en tygbit omkring midjan.

Bland männen är det ett fåtal, som har gamla remingtongevär eller svärd. Deras egentliga beväpning är lans (masa) och sköld (arma), den senare af flodhäst- eller giraffhud. Dessutom ha de en bred rem omkring lifvet och vid den fästad en slida, i hvilken de hafva en större eller mindre »andara», knif. Yxan (lausa) kan ju äfven räknas till vapnen. Mellan deras yxor och våra är det den skillnaden, att vi sätta skaftet i våra yxor, men de sätta yxan, en liten järnbit, i skaftet.

Det sist nämnda vapnet användes dock mest i fredens tjänst vid anskaffande af byggnadsvirke och

BOKENS FÖRFATTARE, RIDA

Riddjuret är en gåfva

ÖFVER GASCHS FLODBÄDD.

ssionsvänner i Dalarne.

åkrarnas röjning. Skall ett nytt fält odlas, så fällas alla träden, och af dem bildas en häck omkring åkern. Sedan de mindre grenarna blifvit sammanförda och uppbrända, plöjes och besås fältet. Utom »kina» (durra), som är det förnämsta sädesslaget, odlas »berta» (hirs) med cigarrliknande ax, »akota», »dangora» (bönor) och »ewa» (gurka), en refväxt med äggformiga frukter, som äro fyllda med korn, liknande linfrö. Män, kvinnor och barn hjälpas åt vid jordbruksarbetet. Männen plöja med sin enkla träplog och använda oxar samt mindre åsnor till dragare, kvinnorna rensa och beså fältet. Vid åkrarnas rensning, skördandet och tröskningen gör enhvar sin plikt. Ofta slå flera familjer sig vid dessa arbeten tillsamman och stundom en eller flera byar. Kommer det rikligt med regn, så utvecklar jorden en förvånansvärd växtkraft, ehuru åkrarna årligen besås utan något gödningsmedel.

I boskapshjordarna finna vi infödingarnas rikedom. Dessa bestå af nötkreatur, får och getter samt mindre åsnor. För hvarje hjord finnas flera herdar med olika rang; den äldre härskar och befaller öfver de yngre. Under torrtiden måste djuren föras långa vägar till vattenställena, och då dessa inom detta område ligga i Gaschs flodbädd, som utgör gräns emot Abessinien, så är det för abessinarnas roflystnads skull förenadt med stor risk att vara herde. Därför bruka några män eller större ynglingar, beväpnade med bössor, följa med hjorden, som drifves i språngmarsch till floden. Herdarne, som i allmänhet äro mindre gossar, få såsom lön för sitt arbete dricka en del af hjordens mjölk. Då boskapen blifvit hemförd, är det husfaderns plikt att taga emot och mjölka den, kärna smör samt koka det.

En ej så liten inkomst hafva kunamaerna genom

samlandet och försäljandet af vildhonung (gola) och gummi (alawa). Dessutom sälja de under rika år något af de olika sädesslagen samt tobak (tumbaka). Och ha de lyckats att i Takaze döda en flodhäst (aynuma) eller en elefant (abina) i öknen, sälja de deras hudar och den sistnämndes betar till köpmän, som komma från Mogelo och Agordat till Kunama. Dessa föra med sig boskap (sjiggida), tyg (sesa), tråd (tuta) och nålar (ngarfa), salt (kunda), järnsaker, såsom yxor, knifvar och lansar, sylar och stämjärn samt olika slags smycken. Då köpmännen slagit läger, samlas kunamaerna vid detsamma, och en liflig byteshandel äger rum.

När mannen fått ett nytt tygstycke, syr han därutaf en mantel (fora) eller ett par byxor (kuggara), och på sin nya yxa och knif, på stjämjärn och syl sätter han skaft. Med dessa verktyg kan han sedan förfärdiga de få nödvändighetsartiklar, som de behöfva, såsom säng, hufvudkudde och stol, sandaler och hårnålar samt »noa» = plog och »komada» = ok till dragoxarna.

Kvinnorna bli bra glada, då de få salt, som de länge saknat vid matlagningen. Deras matanrättning är mycket enkel, dock ej så enformig, som man finner den vid ett flyktigt betraktande. Det är ej alltid likadan gröt, som de äta. Sedan säden blifvit malen, sammanblandas på olika sätt olika slags mjöl, antingen till gröt, som kokas, eller till bröd, som gräddas på stora lerfat. Landet äger ock en stor rikedom på ätliga frukter och blad, och dessa komma väl till pass, då sädesskörden slår fel. På kvinnans lott ligger äfven att hämta hem vatten och ved. Då använder hon alltid »baysjingila», en något öfver en meter lång trästång, som lägges än på den ena och än på den andra axeln. I hvardera änden af denna stång fäs-

tes »assuma», rep, som likna en håf nedtill. I dessa nedsättas »docka», vattenkärlen, som sys af palmblad eller »kankala», ett mycket stort fruktskal, och så följas kvinnorna åt till floden i långa rader. Under torrtiden kunna vi här på långt håll få se dessa vattenkaravaner; kvinnorna komma då ofta upp på gården för att hälsa på. I allmänhet följer en man med såsom deras beskyddare. Från många byar är det två timmars väg till floden, och då hinna de ej hämta vatten mer än en gång under hela f. m. »Baysjingila» är kvinnans lastsadel, på hvilken allt möjligt fraktas. Jag såg en gång en moder, som hade två små barn, det ena på ryggen, det andra satt i den ena håfven dinglande vid moderns knän och hade på andra sidan en stor vattenbytta till motvikt. Då kvinnan ej är sysselsatt med matlagning, ved- och vattenhämtning eller arbete på åkern, förfärdigar hon grytor och andra kärl af lera, vatten- och sädeskärl samt mattor af palmblad, dessutom olika slags band, fullsatta med pärlor och snäckor. Då det finns rikligt med säd, glömmer hon ej heller att brygga »ayfa» (durraöl). Denna dryck, som är mycket närande, är jämte tobaken kunamaernas enda njutningsmedel. De flesta använda ej tobaken till rökning och tuggning utan mala sönder den till snus. Detta förvaras sedan i små, runda fruktskal — deras snusdosor — med ett litet hål i den ena änden. Och en sådan snusdosa har nästan hvarje man i sin mantel. Spritdrycker och kaffe använda de ej.

Vid festliga tillfällen slaktas ofta getter och nötboskap, och dessutom bjudes man på »ayfa». Då slå de på trumma, blåsa flöjt och spela på harpa samt hålla takt genom slag med en träpinne och genom handklappningar. Under tiden sjunger en del af kvinnorna. De öfriga jämte männen utföra

olika danser och lekar. Männen hålla sig på ena sidan om platsen och kvinnorna på den andra. Vanligen dansa blott en kvinna och en man samtidigt och det hvar för sig. Mannen håller en käpp eller en lans i handen och balanserar med den, kvinnan fattar tag i sin klädnad med ena handen och halspärlbanden, som hänga ned på bröstet, med den andra, och så hoppa de båda upp och ned. Dansen slutar med att mannen lägger sin högra hand på kvinnans axel, och båda återvända till sina kamrater, då någon af dem får fortsätta.

3.

Familjen.

I motsats till förhållandet i det angränsande Barea, där muhammedanismen härskar, är kunamakvinnan fri, och hon känner sin frihet. Det ser man redan på hennes yttre, och man blir ännu mera viss därom, då man blickar in i det lilla samhälle, som heter familjen.

Då ynglingen är omkring 18 à 20 år börjar han se sig om efter en blifvande maka, och när han fått tycke för en flicka, gifver han akt på hennes sinnelag och tal samt hennes arbete, om hon är svag eller stark, kort eller lång o. s. v. Sedan han noga iakttagit henne, går han henne till mötes vid något tillfälle, då hon är ensam, hindrar henne att komma fram och framställer sin fråga, om hon vill bli hans hustru. Nu har hon sin frihet att säga »ja» eller »nej». Om tvenne ynglingar vilja äga henne, så tvingas hon ej af någon att taga hvar-

ken den ene eller den andre. Hon har frihet att antaga eller afvisa ett giftermålsanbud. Såsom gåfva gifver ynglingen åt sin trolofvade hårpomada, blå färg att stryka på ögonlocken samt vax. Det sist nämnda smältes tillsamman med smör till förstärkande af hårpomadan. Såsom gengåfva gifver flickan mat och durraöl åt ynglingen. Efter trolofningen hälsa de på hvarandra hvar sin gång, och ibland följas de åt till floden. Flickan hämtar vatten och ved till sin blifvande svärmoder, och ynglingen röjer och plöjer fältet åt svärföräldrarna. Då flickan är omkring 14 år, firas bröllop. För att rådgöra om detta sammankomma två af ynglingens och två af flickans släktingar. Brudgummen skall gifva en röd oxe, en get och en bock, två mantlar samt en yxa och en lans till festen. Till svärfadern skall han lämna 2 nötkreatur, 10 getter och 10 mantlar samt åt morbrodern 8 mantlar. Bruden köpes ej för penningar, ty det tyder på slafhandel. Dock är det ett köpslående under hela f. m. första bröllopsdagen emellan brudgummens gode män och brudens fader och släktingar. De förra vilja preja ned priset, och de senare vilja hafva så mycket som möjligt för bruden.

Bröllopet firas i brudens hem på följande sätt. När bröllopsfolket samlats på morgonen, få de först mat, sedan tvätta alla sig, smörja talg i håret och smör på kroppen samt smycka sig. Brudgummen binder fast en liten ringklocka vid sin sköld och går ned till floden, beledsagad af sina vänner samt morbrodern och hans hustru. Vid floden förfärdiga de en säng med dess fotställning åt brudparet samt hämta den med sig till byn. Då brudgummen närmar sig hemmet, hör bruden ljudet af ringklockan å hans sköld. Hon och hennes väninnor skynda då honom och hans följe till mötes, taga sängen och bära hem

den. Sedan den blifvit uppställd i huset, sätter sig bruden på den, och modern håller ett förmaningstal till henne, att hon skall troget fullgöra sina plikter i sitt hem, samt att hon ej får bryta af grenar eller skada några vissa trädslag, som äro förbjudna att röra, ty om hon gör det, så måste hon slakta en oxe, två getter och ett får till försoning för sitt brott.

Åt bruden äfverlämna svärföräldrarna ett halssmycke och en ring. Bröllopsfolket gifver durra åt brudgummen, och af bruden får han ett pärlband, som hon fäster på hans vänstra axel och låter hänga snedt öfver bröstet till högra sidan. Brudgummen pryder sina vänner med band och palmblad, som han hänger på deras högra axel och snedt öfver bröstet till vänstra sidan. När alla blifvit prydda, säger brudgummen till bruden: »Nu önskar jag ingå äktenskap med dig!» Hon svarar: »Ja, låt så ske!» — »Hvad skall jag gifva, att du må bli min hustru?» — »Det vet min moder!» Brudens fader och farbroder, som kastat tygstycken öfver sina hufvuden, uppmana fyra äldre män att hämta brudgummens gåfvor, och då de fått dem, säga de: »Låt oss 'forra' (välsigna)!»

Forr, Forr!
Aytira karara,
Milla karara,
Soggea tamake
Ayla, kina masoke.

Denna välsignelse öfver brudparet uttalas i korus af bröllopsfolket med upplyftade händer emot öster, solens uppgång, och hvarifrån regnet, som gör jorden fruktbärande, kommer. Såsom de nämnda slingerväxterna »aytira» och »milla» slingra sig omkring andra träd, så skola de nygifta stödjande vara förenade. Åt dem önskas äfven boskap och god skörd.

På kvällen få gästerna sin festmåltid, bestående af

kött. De ha redan under e. m. börjat med spel och dans, och leken fortsättes långt in på natten.

Följande morgon firas drickoffersfest. Några af brudparets släktingar bära litet durraöl till foten af en »singala» (ett trädslag) och offra det där under en sten åt den osynlige anden. Af stenen lösslå de mindre skärfvor, som medtagas till hemmet och användas vid uppskärandet och uttagandet af hjärtat på en slaktad get samt ett får. Dessa båda hjärtan fastgöras i en träklyka och uppsättas i taket på huset, för att de nygifta skola få barn. Åt det unga paret gifver brudens fader hus och husgerådssaker, och till gengäld stannar svärsonen och arbetar ett år åt honom.

Vid barns födelse får den hafvande kvinnan hjälp af sin moder. På åttonde dagen efter nedkomsten beledsagas modern till floden för att rena sig. Samma dag får barnet namn, ett gemensamt af fadern och modern och ett af morbrodern. Om dess fader dödar ett vilddjur, så får det med anledning däraf ett tredje namn.

Barnets omskärelse sker inom obestämd tid, efter två, fem eller tio år. Vid denna fest sammansluta sig flera familjer och dela omkostnaderna. Såsom nästan alla kunamafester firas i två akter, så ock denna. Vid omskärelsen, som utföres af en gammal kvinna, om det gäller en flicka, eljest af en äldre man, slaktas ett nötkreatur för gästerna. Då barnen bli helbrägda, firas den andra festen. Kvinnorna och barnen tvätta sig, stryka smör i håret och på kroppen samt smycka sig. Utanför festhuset göras två små skålar af lera. Den ena fylles med durraöl och den andra med mjölk. En elefant och ett svin, förfärdigade af lera, i miniatyr, föras fram till skålarna och bjudas på deras innehåll. Barnen invigas till arbete; så t. ex. lägger modern vattenoket på flickans axel, och hon får gå ett

TENDARBYN I KUNAMA.

stycke med det, åtföljd af sina vänner, föräldrarna och några af gästerna. Sedan hon korstecknats med lera på pannan, bröstet och ryggen, återvända de till hemmet. Under tiden har en elefantdödare blifvit smyckad inne i festhyddan. Såsom vapen får han blott en lång käpp, med hvilken han dödar elefanten och svinet. Detta är ju en barnens fest, och hela tillställningen är såsom en barnlek, tillställd för barnens framtida välgångs skull, säga de.

Barnen få lära sig att göra hvad de kunna ifrån sina tidigaste år. Flickorna synas stå under moderns ledning, och de bistå henne med sina små krafter. Gossarne däremot hjälpa till att vakta boskapen, lära sig att bli träffsäkra med att kasta sten samt att använda lans. Såsom sådan använda de till en början blott en lång käpp. Ovillkorlig lydnad fordra kunamaerna af sina barn, annars få de smaka riset. Dock fullfölja de ej alla hotelser med straff, som de uttala. Vördnad och tjänstaktighet gent emot äldre är ett genomgående drag hos de yngre. Då några af barnen flytta ut från fädernebyn, hälsa de ofta på hos sina föräldrar, och vid viktiga tillfällen bedja de om faderns välsignelse. Därvid fattar den bedjande först tag i faderns knä och sedan hans haka.

Föräldrarna äro ock innerligt fästade vid sina små. Begifver sig fadern t. ex. på en kort resa, genast börjar han klaga öfver längtan efter sina barn och vänder tillbaka så fort som möjligt. Sällan lämnas de i hemmet under sånings- och skördetiden. Då tagas de med ut på åkrarna, där de äldre få se efter de yngre, under det föräldrarna troget bistå hvarandra i arbetet.

Högst sällan hör man, att olika familjer äro oense, eller att träta uppkommer inom familjen. Engifte är regel, och inbördes kärlek synes i de flesta fall råda emellan alla familjemedlemmarna. Det är först, då en

man tycker sig ha råd att försörja en andra hustru, hvilken han hemför, som det blir ofrid i hemmet.

Äktenskapsskillnad förekommer ej så ofta, och då det inträffar, är det nästan alltid hustrun, som lämnar mannen; det är i detta afseende alltså en rak motsats till förhållandet i det angränsande Abessinien. När så en hustru lämnar mannen, har han rätt att af svärfadern återfordra, hvad denne emottagit för sin dotter på deras bröllopsdag.

I en familj har man ock att taga hänsyn till förhållandet emellan husfadern såsom husbonde och tjänarne. Några med viss penningelön antagna tjänare finnas ej. Herden får dricka en del af hjordens mjölk, och åkerbruksdrängen får såsom kompanjon i åkerbruksarbetet en del af skörden samt sin mat hela tiden. Blir det missväxt för husbonden, så får ej heller tjänaren något för sitt arbete.

I hvarje samhälle finnas äfven sjuka och fattiga, som äro uteslutande hänvisade att lefva af medmänniskors kärleksgåfvor. Några yrkestiggare, som det finnes så rikligt af bland många folk, har jag ej ännu sett i Kunama. I första hand är det släktingarnas plikt att försörja de behöfvande. Har ej den sjuke, fattige och nödställde bättre lottade släktingar att vända sig till, blir han försörjd genom sammanskott från hela byn.

Om en husfader dör, så öfvergår egendomen i broderns hand. Det är då hans plikt att slakta ett nötkreatur och bekosta grafölet samt att gifva änkan och barnen deras årliga underhåll. Dör hustrun eller något barn, så skall husfadern bekosta begrafningen. Är det åter en främling, som dör i en gård, så är det gårdsägarens plikt att svepa liket och begrafva det samt slakta en get åt dödgräfvarne.

4.

Författning.

Namnet »Kunama» betyder »ett sammanblandadt folk», och denna sammanblandning är ock mycket innerlig hos kunamaerna. De äga en stark samhörighetskänsla och hänga tillsamman såsom en ärtrefva. Detta visar sig särskildt vid giftermåls ingående samt vid byggnads- och åkerbruksarbeten och för öfrigt vid deras rådplägningar.

Hvarje by har sin egen »diba» (= rådplats). Finnes ett skuggrikt träd på en upphöjd plats i byns närhet, så samlas de under detsamma till rådplägningar och samtal eller för att utföra något hemarbete, ty där äga de både skugga och god utsikt, som äro förutsättningarna för en lämplig »diba». I rådsförsamlingen ha alla gifta män säte och stämma. En af de äldre männen i byn väljes till »suka manna» (= byföreståndare eller byhöfding), hvilken har till uppgift att leda förhandlingarna. Då byföreståndaren har någon gemensam fråga, som skall behandlas, hindrar han männen genom ett påbud att lämna byn samt sammankallar dem till rådplägning. Sedan han delgifvit saken, som skall behandlas, öfverlämnas ordet till de äldre männen, hvilkas ord jämte höfdingens väga mest vid fattande af beslut.

De saker, som förehafvas till behandling, äro »gomata» (= rådplägningar).

1:o. Angående jordens delning och åkerbruket (laggasi).

Då några kunamaer slå ned sina bopålar på en ny plats, dela de den odlingsbara marken mellan sig, så att hvar och en får ett område. Om en man

sedan utflyttar från byn, öfvertager en annan byman hans åker utan att gifva någon ersättning till honom. Blifver en husfader död och efterlämnar uppväxta söner och döttrar, så delas åkerjorden lika mellan dem alla. Vid skötandet af åkerbruket slå flera familjer eller hela byn sig ihop, och då måste det bestämmas på förhand, åt hvilken man skall arbeta dag efter dag.

2:o. Om skatten och dess fördelning (fuggarasi).

Förrän italienarne togo landet i besittning, voro kunamaerna utsatta för de kringboende folkens godtyckliga behandling. Både turkar och abessinare beskattade dem, och dessutom foro de fram mördande, röfvande och sköflande i landet. Nu ha förhållandena blifvit ändrade till ett bättre under Italiens beskydd. Men den skatt, som kunamaerna gifva till italienska regeringen, erlägges med thaler (= ett silfvermynt, varierande mellan kr. 1,75 och 2,00), säd och gummi. Penningeskatten bestämmes af regeringen för hvarje åkerbrukare, men säd och gummi lämnas gemensamt af byn, och då måste råd hållas, huru stort mått hvar och en skall lämna. En annan gemensam utgift är matunderhållet för mindre truppafdelningar, som tåga genom landet.

3:o. Om offer och hvem som skall lämna offerdjuren (fitetasi).

Då regn uteblifver, offras getter och får, så att Gud skall sända »vatten från himmelen» på de torra åkrarna. Redogörelsen för offrandet förbigå vi här, då den hör till ett annat kapitel.

4:o. Om krigsföretag (masasi) och fredsunderhandlingar (sussasi).

Förr ha kunamaerna fört krig med omkringliggande stamfolk, men nu kan ju ej den frågan komma före i rådsförsamlingen utan blott om inbördes strider och deras biläggande.

Slutligen förehafvas rättsförhandlingar.

Då en stöld blifvit begången och tillkännagifven för »suka manna», utsänder han ett påbud, att tjufven skall gifva sig till känna, och om ej den brottslige gör det, utsänder han ett förbud, att ingen får lämna byn eller utföra något arbete. Om då ett vittne gifver sig till känna för höfdingen, skall det ha vittneslön. Nu kan höfdingen sammankalla rådsförsamlingen och tvinga tjufven att bekänna. Säger han sig vara oskyldig, framkallas ögonvittnet, som får aflägga vittnesmål. Då det är gjordt, hålles råd, och dom fälles: tjufven måste erkänna sin brottslighet, lämna tillbaka det stulna och utplåna skulden samt bedja om förlåtelse. Erkänner ej tjufven sitt brott, drifves han och hans familj ut ifrån byn.

En mördare dömes ej efter lagen »lif för lif» i sin by — dock är han ej någon stund säker för blodshämnaren, som tillämpar den lagen — utan dömes att försona sitt brott genom att lämna nötkreatur, getter och thaler åt blodshämnaren. Kan ej mördaren köpa sig fri från hämnaren, så göra hans släktingar det. Blodshämnaren äger dock frihet att försmå hetalningen samt utkräfva hämd. Högsta plikten för blodsskuld är 15 nötkreatur och den lägsta 3 nötkreatur, 10 getter och 10 mantlar.

5.

Religiösa föreställningar, festfirande och vidskepliga bruk.

Kunamaerna äro nästan helt och hållet oberörda af de kringboende folkens religioner.

Den abessinska kristendomen har ej fått något insteg af följande skäl. Abessinarne se ned på kunama-

erna med ringaktning och förakt såsom stående oändligt lågt under dem, ja de rent af likställa dem med skogens villebråd och behandla dem såsom sådana. Angående gallaerna har ju den förklaringen gifvits från högre ort i Abessinien: »Deras undervisning skall jag sörja för!» Jag förmodar, att det är samma undervisning, som deras stamfränder, kunamaerna, få, och deras röfverier ville nog helst de båda folken slippa. Emellertid uppväcka dessa namnkristna emot sig ett dödligt, bittert nationalhat, och deras seder och bruk ha ej någon jordmån åtminstone i Kunama. Blott Kristi frigörande och fridgifvande evangelium kan utjämna den klyfta, som uppstått emellan dessa folkstammar.

Icke heller muhammedanismen från det närgränsande Barea i norr har fått någon fast fot i Kunama. I norra delen af landet äro visserligen några byhöfdingar och enskilda islams anhängare till namnet, men de synas ej ha någon egen personlig öfvertygelse utan ha öfvergått blott af det skälet, att de få litet högre anseende och kunna ledigare umgås med Mogelo-köpmännen. Dock bör islamismens begynnande insteg i norra Kunama mana oss till ifver och hindras genom svenska missionsförsamlingen. Sänden oss flera arbetare och låtom oss gemensamt eröfra Kunama åt Kristus!

Kunamaerna äro ej afgudadyrkare. Deras religiösa föreställningar synas i flera afseenden öfverensstämma med de mongoliska nomadernas religion, schamanismen eller andedyrkan. Likväl höja de sig öfver deras tänkesätt och tro på en god och en ond ande, som stå öfver alla aflidnas andar och öfriga andemakter samt alla lefvande varelser. »Anna» (= Gud) är den gode anden, som är fridsam och gifmild och lyssnar till människornas böner, då de i nöden vända sig till honom. »Sadalla», som är den

onde anden, har en järnstaf, med hvilken han sprider död och förskräckelse omkring sig. Den, som blifvit slagen af honom, kan ej bli helad annat än genom djurs offer och blodsutgjutelse.

De aflidnas andar tänka de sig fortlefva på sinnligt sätt, och därför frambära anförvanterna åt dem sådana offer, som tjäna till deras näring och njutning, såsom mjölk, durraöl och tobak.

Dör det sistfödda barnet i en familj vid tidiga år, begrafves det på barnens begrafningsplats, där det gräfves en särskild graf för hvarje särskildt barn. Vid »andina»-festen stänkes durraöl i luften åt dessa aflidna små barns andar. Närmare om denna fest längre fram.

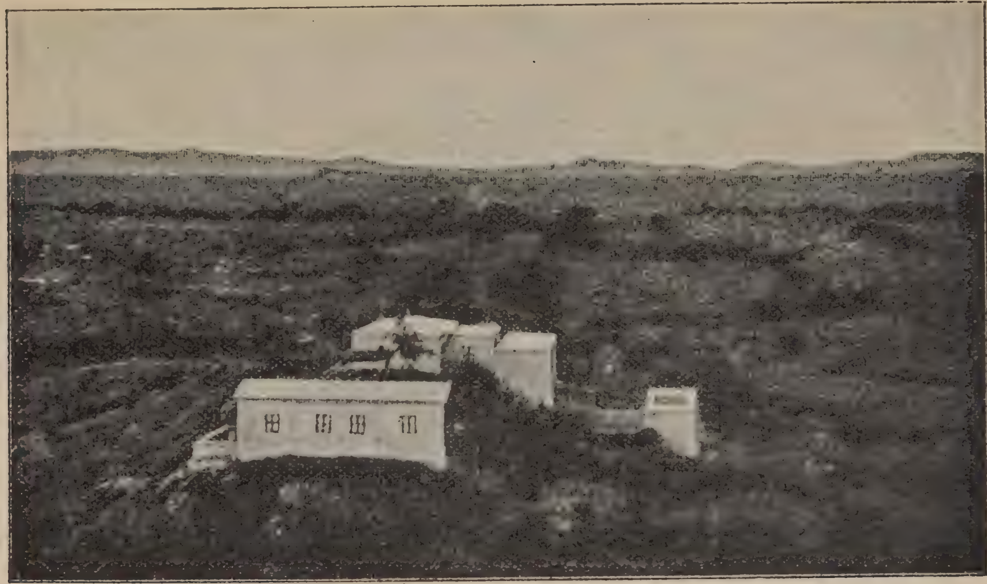
För de äldre finnes en större underjordisk grafkammare, som är gemensam för ett område, innefattande flera småbyar. Ofvan jord utmärkes denna grafkammare genom en ringmur af sten. I midten är öppningen. Den är tilltäppt af en stor stenplatta, bruk, jord och sten. För hvarje gång, då ett lik skall begrafvas, öppnas grafven. Stanken är förfärlig för den, som måste gå ned och mottaga den döde samt lägga den på sin plats. Männen läggas till höger och kvinnorna på vänstra sidan. Liket svepes omsorgsfullt före begrafningen. Kroppen insmörjes med smör och håret med talg, vidare prydes den med olika smycken, sandaler sättas på fötterna, och flera mantlar viras omkring densamma. »Ayfa» och tobak gifvas åt den döde. Allt tyder på, att de tro på ett lif efter detta. De säga ock, att den dödes ande fortlefver såsom en skugga. Vid aftonens inbrott vandrar den till hemmet för att söka »ayfa» och återvänder sedan till grafven. Under denna utflykt måste anden vara på sin vakt, att ej kattugglan öfverfaller och dödar honom. Denna sin tro åskådliggöra de därigenom, att ringmurens öppning

göres på den sidan, som vetter åt byn. Troligen genom muhammedanskt inflytande har den föreställningen inkommit, att den aflidnes ande gör utflykter till Gaschflodens nedre lopp och till hafvet samt till en större handelsplats »Makkamadina», som de ej veta, hvar den ligger. Detta namn synes vara en sammansättning af de båda muhammedanska hufvudplatserna Mekka och Medina.

De, som dö i smittosamma sjukdomar, begrafvas här och där på aflägsna platser, där särskilda grafvar öppnas för hvarje lik. Den aflidnes hus, kläder, vapen och husgerådssaker uppbrännas, så att ej smittan skall spridas vidare.

Ehuru kunamaerna säga, att de ej förstå, ej känna till eller bruka att bedja, så finnes dock bön hos dem. Det är sant, att de ej förrätta morgon- och aftonbön eller nedkalla Guds välsignelse öfver de timliga gåfvorna till kroppens näring, och det är med afseende på och i jämförelse med muhammedanernas bugningar och tomma prat till »Allah», som de säga: »Vi känna ej till bön och bruka ej bedja.» I nödens tid och i ensamheten »sträcka vi våra händer till Gud» (= konanga Anna-ta lewemake) säga de. De visa sitt förtroende för Herren och sin förtröstan på hans hjälp genom att sammanföra sina öppna händer, så att de bilda en skål och sträcka dem sedan uppåt, beledsagade af en bedjande blick. Innehållet af deras bön tyder ej på något försoningsbehof eller längtan efter andligt godt. De bedja om hvad de behöfva för detta lifvet, god skörd, rikedom, hälsa och välgång för sig och de sina.

Då de tänka sig, att de aflidnas andar ha en medlande ställning hos Gud, både försvarande och anklagande, är det nödvändigt att ställa sig väl in hos dem genom offer, så att de kunna påräkna deras bistånd i sina företag.

MISSIONSSTATIONEN KULLUKO I KUNAMA.

De väsentligaste delarna i deras religiösa kult äro bön och offer. Från kultens centrum utgå radier till dem, som äro dess föremål, nämligen Gud och de aflidnas andar. Angående bönen märker man det af följande exempel. »Annanga sjama, awa Adum: Sellasi nauta, sulluma ningina! Sjiggidanga mayda gosu! Derkanga suba gasse mayda ko! Kina mayda kaso, anda nabura! Ammala mayda kaso! Ula doda, ibalena! Masa doda! Usina abatjomay!» D. ä. »Min Gud, som är min härkomst, min fader Adam! Låt mig stilla tillbringa morgondagen och sofva fridfullt i natt! Låt min boskap befinna sig väl! Min hustru har gått till floden (för att hämta vatten), bevara henne och för henne lyckligt tillbaka! Gif mig mycket durra, så att jag må bli riktigt mätt! Sänd rikligt med regn! Hindra gräshopporna, låt dem dö! Hindra krig! Må ej människor skada mig till lif och hälsa! Egentl. må ej »usina» strida mot mig!» (»Usina» kallas en man, som anses kunna öfverföra sjukdom och död genom en stirrande blick med ögonen.)

Deras religiösa lif är oskiljaktigt förenadt med och framträder tydligast i deras festfirande. Hvarje område, innefattande en eller flera byar, har sina »lagga manna» (= jordhöfding), som är offerpräst vid deras fester.

En mycket viktig fest, som är speciell för området efter Gaschfloden från Dase t. o m. Tolé, har nyligen firats. Det är nu sju år, sedan den firades sist, men den kan äfven infalla inom kortare tid. Den kallas »ana sasa furda» (ana = sång; furda = fest). »Sasa» kan betyda både undervisning och bred, men båda öfversättningarna duga. Det var en sångöfningsfest hela tiden, och den var bred med afseende på utsträckningen, en och en half månad. »Kunamaernas karneval» kunde man kalla

denna fest, ty det gifves då särskilda förbud och friheter, som ej finnas annars.

Alla flytta till sina fädernebyar vid festens början och slut, ty då förekomma de viktigaste aktstyckena.

Festens hufvudman är Bacike, byföreståndaren här i Kulluko. Från en klippurholkning i en floddal vid Sukulé nära Fode hämtar han undervisning om festen, men dessförinnan måste han slakta en get i sitt hus åt den gode guden till landets försoning. Vid framkomsten till denna heliga plats beder han följande bön: »Anna anti! Sjokanga gera gosu! Bia nano, doggona nanga! Nauta! Awin gona, gana! Ana sasa nakana!» D. ä. »Gud, gif akt på mig! Må jag länge lefva! (Gif mig) vatten att dricka och mat till att äta! Låt mig tillbringa tiden i stillhet! Lämna mig (frihet) att sitta och gå! Jag (kommer) för att hämta »ana sasa»-festen.» Gud svarar: »Salamata iki gada! Wolleen-kin idć aoa!» D. ä. Tag den, och gå i frid! Kom tillbaka från dina barn!»

Med bönhörelse återvänder Bacike till sitt folk. Då offrar hvarje husfader »ayfa» i sitt hus åt Gud och beder: »O, Anna, anti! Deda fauda kasó! Lasja fauda kasó! Kin' anda kasó! Awin nauta! D. ä. »O, gud, gif akt på mig! Gif mig många barn! Gif mig många getter! Gif mig mycket durra! Lämna mig, att jag må tillbringa tiden (eller låt mig lefva).»

Från hvarje hus bäres sedan »ayfa» till rådsplatsen, där litet offras till gud, och det öfriga drickes emellan sångnumren. Under tre kvällar och nätter sjunga männen och kvinnorna växelsånger, sittande i skilda grupper. Sedan sjunga de oanständiga visor, som ha någon berättelse till grund, under det de marschera fram och tillbaka.

Festens »tillbakasändande» är dess höjd- och slutpunkt. Först gräfvas brunnar i flodbädden, så att de

skola få tillräckligt med vatten till ölet. En del af festskaran tågar dit dagen därefter och stannar där till kvällen. Äfven de mindre gossarne få följa med. Af dem afrakas håret. De tro nämligen, att den, som ej rakar sitt barn vid denna fest, mister det genom döden. Alla tvätta sina kläder och bereda sig till följande dag. Sin närmaste man har höfdingen sändt ned till floden, under det han själf med en utvald grupp går till förfädernas heliga platser vid Fode och offrar »ayfa» samt beder till dem. — Fode synes vara den första plats inom detta område, som blifvit bebodd; därför hänföra de sina gamla anor dit.

Vid en sten med små urholkningar, offerskålar, offras »ayfa» åt gud. »Ana sasa»-festen sändes tillbaka, och ett nytt aktstycke och fortsättning af festen med särskilda sånger till trumma och ringdans, kalladt »ukunda», hämtas. De oanständiga visornas sjungande förbjudes, och den, som öfverträder förbudet, bötfälles. Den, som vill stå på god fot med de aflidnas andar och äga deras ynnest, bjuder till sig sina vänner den aftonen och trakterar dem med »ayfa» och kött.

Nästa morgon föres mindre nötboskap från de omkringliggande byarna till Kulluko, och sedan tagas de med i språngmarschen till begrafningsplatsen, där uppvisning hålles för de aflidna. Män, kvinnor och barn äro alla iklädda röda och brokiga tygstycken samt rikligt utstyrda med smycken och ringklockor. Den man, som först anländer till grafvarna, upphäfver ett högt skrik och börjar genast hoppa omkring desamma. Så göra ock de öfriga männen, då de anländt. Boskapen föres också omkring grafvarna och skänkes på visst sätt åt de döda. De tro nämligen, att de aflidna se dem och mottaga »helia» (= deras skugga), då de dö eller slaktas. Kvinnorna föra med sig »ayfa» och slå i små offerskålar på graf-

varna samt hålla klagolåt öfver de aflidna. Skramlet af bjällror och smycken samt skallror omkring vaderna af ihåliga palmbladsstjälkar, fyllda med småsten och torra trädfrukter, jämte kvinnornas gråt och jämmer är bedöfvande. Vid somliga begrafningsplatser användas äfven trummor.

På alla minnesrika platser, där ledande män af deras förfäder bott, och gamla offerställen, stannar festtåget och utför dans, sång och trummande.

Det hela var hufvudsakligen en åminnelsefest till de aflidna, och frukterna, som de vänta sig af densamma, äro god hälsa, mycket regn och god skörd, lycka och välgång med boskapsskötseln samt frid för yttre fiender.

Innan kunamaern röjer sitt åkerfält, slaktar han en svart get. Blodet strykes på yxan, så att han ej skall skada sig af densamma under arbetet. Sedan detta offer framburits till gud, har han äfven rättighet att använda eld såsom medhjälpare vid röjningsarbetet.

Strax före regntiden slaktas en röd get och ett hvitt får, så att det skall komma rikligt med regn och bli god skörd. Dröjer eller uteblifver regnet, slaktas åter en röd get. Blodet upphämtas och blandas tillsamman med »ayfa» samt utstänkes på fälten åt gud, som mottager blodet och svarar med att gifva regn.

Efter såningstiden samlas nötboskapen och åsnorna på en viss plats. Sedan ett får blifvit fördt fyra gånger omkring boskapen, slaktas det, och blodet stänkes på densamma. Ett annat får slaktas i närheten. Dess blod upphämtas och stänkes på den uppspirande durran. — Här vid vår station i Kulluko har det varit en sådan offerplats. Där nya huset står, har fåret offrats för boskapen och på stallplatsen för åkern.

Vid gräsrensningstiden firas »kolla furda», som är offerprästens fest. Bacike går till Fode med sina närmaste släktingar och för med sig »ayfa», ausa (= mjölk) och lila (= smör), som offras åt gud på »sjidiba», offerplatsen. En del af ölet och mjölken dricker Bacike, och smöret stryker han i sitt hår och på sin kropp. Under det höfdingen går till offerstället med sin utvalda grupp, vandrar det öfriga byfolket till hans åkerfält och rensar detsamma under sång och musik af flöjt och ringklockor. En man med en stor piska ser efter dem, så att de arbeta duktigt. Den, som är lat, får smaka piskan. Vid hemkomsten till höfdingens hus bjudas alla på »ayfa», och »ukunda» får vika för »sjidiba»-dansen och dess sånger, som Bacike hämtat från Fode.

En fest, som de ha gemensam åtminstone till namnet med abessinarne, är »maskala» eller »toma fada furda». Höfdingen tar ett bloss och kastar det i riktning mot solens nedgång. Därifrån kommer namnet »toma fada», d. ä. kasta eld. Därmed ger han rättighet att antända gräset, som börjat torka ute i vildmarken, samt söka honung. Den, som före denna fest tänder eld i öknen och hämtar vildhonung, blir bötfälld. Såsom folkets präst beder Bacike följande bön till gud: »Bada kabadimay! Awin mayda goda! Sulluma goma! Dalla massa yomay!» D. ä. »Låt oss ej bli sjuka! Låt oss väl gå! Låt oss bo i frid! Låt ej abessinarne ofreda oss!» Blott den först sådda durran är skördad vid denna tid. För att männen skola få ledigt att hämta honung under det uppehåll, som blifvit i skördearbetet, och ej behöfva vakta åkrarna för fåglar, besvärjer han dessa att ej äta af säden samt gifver folket denna försäkran: »Eta ma natomake. Diggidata nasameke.» D. ä. »Jag har gjort fåg-

larnas näbb obrukbar. Jag har sändt dem till solens nedgång.»

Efter tröskningen vid jultiden kokas en gryta durra i hvarje hus. Durran sås sedan ut efter vägen från husets dörr till fältet. Detta offer gifves åt gud till kroppens hälsa och allmänt välstånd. Vid denna tid firas »andina»-festen. »Andina» d. ä. »den, som har en herre», så kallas en kvinna, som tros vara besatt af den onde anden »sadalla» jämte en hel hop af hans tjänare »abina anasanga» (= elefanthufvud). Under den tid, hon är besatt, gifves henne hönskött, honung, durraöl och »akota» (= ett sädesslag), ty det tros, att »sadalla» vill ha sådant. Åtta dagar efter besättelsen tillställes fest, då anden utdrifves från »andinan» genom handklappningar och dans. Den besatta dansar vildt, tills hon faller ned såsom död, och då går anden ut från henne. Genom massage och konstgjord andedräkt af kvinnorna väckes hon åter till medvetande och reser sig upp. Sedan hon beröfvats alla smycken, bär en annan kvinna fram en skål »ayfa», som andinan stänker ut i luften åt aflidna små barns andar. Genom denna besättelse anses andinan ha förmåga att korrespondera med andevärlden samt bota ett slags magsjukdom, som de kalla »ka kabibila». Medicin tages från trädrötter, som tuggas. Med saliven fuktas händerna vid massage af magen. Sjukdomen kramas ut och aflägsnas från kroppen.

Om en slaf blir friköpt eller lyckas återkomma genom rymning, föras en eller flera getter några hvarf omkring honom och slaktas sedan såsom tacksägelseoffer. Blodet upphämtas och blandas tillsamman med medicin, som strykes på den från slaftjänst befriades kropp.

I kunamaernas seder och religiösa föreställningar

ha vi många anknytningspunkter vid evangelieförkunnelsen. Genom dem ser man ock ***de förvillelser och vidskepliga bruk,*** som böra bekämpas.

En bland de rysligaste seder, som kommit till vår kännedom, är, att tvillingar begrafvas lefvande, om modern ej har mjölk att gifva. Någon af moderns släktingar gräfver en grop i närheten af huset och stoppar ned antingen det ena barnet — om modern har mjölk att uppföda det ena — eller båda, då hon helt och hållet saknar mjölk. Under alla omständigheter anses tvillingar såsom orsak till torka och en olycka för landet, därför måste ett får och ett nötkreatur slaktas såsom försoningsoffer.

En man, som har en hafvande hustru, »era-nausummi», d. v. s. »han bär ej tyngre saker tillsamman med en annan man», ty då kommer sjukdom och död öfver hans hustru och barn.

Då någon af husets medlemmar blir sjuk, tager husfadern ett ägg, stöter sönder det och uttömmer innehållet, under det han går omkring den sjuke. Sedan kastar han skalet åt väster och tror, att sjukdomen därmed är borskaffad. Ägget anses ha en sådan helbrägdagörande kraft, därför att det ej har någon öppning.

Om det är vindstilla under sädesrensningen, anropas de aflidnas andar att komma med blåst. Här finnes dock äfven ett sanningsmoment, då de likna anden vid en vind.

På vissa platser anses både jorden och träden vara förtrollade. Jorden odlas ej, och träd och frukter användas ej. Många träd äro alltid »koybida» = förbjudna att röra. Vid gräsrensningstiden förbjuda höfdingarne människorna att passera vissa vägar, om de ej erlägga plikt.

Från begrafningsplatserna våga de ej bära något bränsle eller föra tillbaka bårar, som användts vid

likens ditforslande. Likaså ha de en förskräcklig fasa för att tända eld på gräs, torra träd och annat skräp i närheten af grafvarna, ty de tro, att det skall smärta de aflidnas andar. — Här finns något att ansluta sig till vid framställningen af fördömelsen.

Den vidskepelse, som förorsakar dem största obehaget, är en viss fågels, »kakayna» (=hackspett), läte. Skola de utföra något arbete på fältet eller gå någonstädes för att uträtta ett ärende, våga de ej fortsätta vandringen utan vända åter till hemmet, om han bebådar olycka. Skriker en »kakayna» till höger eller vänster, så ock framför, tro de, att deras företag skall lyckas väl, men om två låta höra sig på någondera sidan eller en bakefter, bebådar det olycka. Om samma fågel skriker i närheten af byn, bebådar det krig och död. — Förra såningstiden klagade en yngling öfver att »kakayna» var förarglig emot honom. Han skulle plöja ett nytt fält, men nu vågade han ej göra det på grund af denna fågels skrik. Jag sade honom, att han ej skulle frukta för denna fågels läte mera än hönsens kacklande, ty det är hans naturliga läte, som han låter höra. Han svarade: »Vi kunamaer frukta för denna fågels skrik, men för dig är Gud allt, du tager blott hänsyn till honom.»

Sina amuletter (= »imfirata») göra de själfva. Dessa små ihopsydda läderpungars innehåll tages från trädtoppar och trädrötter. De bäras på snören och bindas vid fotleden, att ej foten skall skadas, vid högra armen för att gifva lycka på jakt och i krig, samt vid halsen såsom skyddsmedel emot sjukdom och onda människors ögon = »usina». En amulett skyddar för abessinarne, en annan innehåller medicin för åkerbruket och åter en annan för boskapsskötseln.

Trots alla deras försök att sätta sig i säkerhet

för kommande nödtider, så kunna de dock inträffa, och här vill jag till sist anföra en bön och ett samtal emellan en kunama och gud under en svår hungersnöd.

Kunama kona Annasi dauda fanakala lewenodano: »Bara kabaruke. Data kaso! Dauda daumake. Akumay! Lil' ayake. Kina kaso! Lagga baysse, lagga ikasji! Aymi-no okkoda aminino? Lusja kamini!» D. ä. Kunamaerna sträcka sina händer till gud i nödens tid, sägande: »Vi äro utfattiga. Gif oss, hvad vi behöfva (egentligen saker)! Vi äro i saknad af allt. Vägra oss icke! Vi äro hungriga. Gif oss durra! Åkerfältet är odugligt. Återställ det i dess förra goda skick! Hvarför utväljer du sådant åt oss? Gör med oss det, som är bättre!»

I följande samtal märka vi, huru hungersnöden stegras, och huru gud gifver råd i trångmålet.

Mannen: Min hustru och mina barn lida af hunger.

Gud: Röj fältet!

Mannen: Jag är sjuk och har ingen kraft.

Gud: Gör röjningskalas, koka gröt och för till fältet!

Mannen: Jag har ingen durra, huru skall jag kunna koka gröt?

Gud: Låna af dina vänner!

Mannen: Hela landet saknar durra, hvad skall jag göra? Af hvad skall jag tillaga mat?

Gud: Koka litet!

Mannen: Säden är helt och hållet slut, af hvad skall jag tillaga maten?

Gud: Det finns rika människor, gå och bed dem gifva dig!

Mannen: Jag har tiggt, men jag får ej något, hvad skall jag göra, då det vägras mig?

Gud: Slå ned frukter af apbrödsträdet och ät!

Mannen: Folk från andra byar har slagit ned

och förtärt dem. Mina barn gråta af hunger, hvad skall jag göra?

Gud: Ät »goda»-frukter! (»Goda» är en buske med frukter, liknande körsbär.)

Mannen: Gräshopporna ha förtärt dem, hvad skall jag göra?

Gud: Tag af dina smycken och gå bort och sälj dem! — Mannen gjorde så och förde hem durra, som hustrun tillagade. De åto, och alla blefvo mätta.

Mannen: Nu har jag åter gjort slut på durran. O gud, hvad skall jag göra?

Gud: För nu bort och sälj getterna! — Sedan sålde han nötboskapen, åsnan, lansen, skölden och knifven och skaffade durra.

Mannen: Nu har jag förtärt allt, hvad skall jag göra?

Gud: Skörda »falunga» (= ett grässlag), tröska och ät!

Mannen: Jag har gjort, som du sagt, men är nu åter i nöd, hvad skall jag göra?

Gud: Slakta boskap och gif mig blodet!

Mannen: Här har du det, gif mig nu durra! Ditt hjärta är barmhärtigt och gifmildt, gif mig äfven »berta» (= hirs, ett annat sädesslag).

6.

Kunamamissionen.

Genom Herrens ledning blef Kunama, beläget på vägen emot längtansmålet Galla, Evang. Fost.-Stiftelsens första missionsfält. Dess första sändebud Lange, Kjellberg och Karlsson anlände till Tendar d. 11 maj 1866, och en månad senare skrefvo de: »Vi bo i en gräshydda i byn Tendar i Kunama-

landet och skola, om Gud vill, stanna bland detta folk och försöka lära deras språk för att sedan tala med dem om Jesus.»

Nya arbetare kommo tid efter annan, så att en dag tre år senare voro tolf missionssyskon samlade omkring Herrens ord och nådens bord vid Tendar-stationen. De hörsammade infödingarnas begäran och utvidgade verksamheten ända till floden Gasch.

Att kunamaerna hade förtroende för missions-församlingens sändebud såsom Guds tjänare, vittnar deras hälsning: »I ären Guds barn och veten Guds väg. Vi söka Gud men hitta ej vägen utan gå krokvägar. Kommen och visen oss vägen!»

Efter många umbäranden och svårigheter men ock mycken glädje och uppmuntran i arbetet måste våra syskon draga sig tillbaka och lämna landet i början af 1870. Den blods- och tåresådd — våra hemgångna kära — som Kunamas jord gömmer, kan dock ej bli utan frukt.

Kunama-missionens vänner fingo vänta nära 30 år, innan den tillstängda dörren till deras missionsfält åter öppnades.

Strax före julen 1897 gjorde br. J. M. Nilsson sin första undersökningsresa till Kunama från Agordat, där en väntstation grundlagts. Hans första sammanträffande med kunamafolket kändes godt. Den afbrutna förbindelsen blef åter sammanknuten och ett budskap fördt till missionsvännerna i Sverige från deras första arbetsfält i Afrika.

Med hänsyn till det rena kunamaspråket, vattentillgången, centralt läge m. fl. företräden ha vi återupptagit Kulluko-stationen först.

Under 1899 och de två följande åren har stationen uppförts.

Vi började arbetet med arabiska murares hjälp, då ej andra vågade gå med oss hit in i vildmarken.

Själfva måste vi bryta och slå sönder all byggnadssten och bära fram de tyngsta stenarna till bygget. De arbetare, som vi lyckades få, strejkade, och vi fingo tidtals själfva bära sten, skaffa fram jord till murbruket och göra detsamma samt vara handtlangare. Våra tjänare hämtade vatten från floden till murbruket med våra riddjur.

Innan första huset blef färdigt, bodde vi i gräshyddor och tält. Dessa tillfälliga hus gåfvo ej tillräckligt skydd mot solens brännande strålar under den korta middagshvilan, som vi togo, och under natten hade vilddjuren, som röto, tjöto och grymtade i närheten, lätt kunnat förorsaka oss skada. Under den högstes beskärm blefvo vi bevarade från allt ondt.

Så gick arbetet ej med half maskin utan under högtryck i fortsättningen, särskildt sedan vi fingo italienska murare, och det är ett bevis på Herrens uppehållande kraft, att vi ej dukade under. Fru Lina Nilsson hade det ock mycket ansträngande under denna tid. Då vi tidtals voro utan tjänare, hade hon att helt och hållet sköta hushållet samt laga kläder åt två grofarbetare. Tjänare från andra stammar vågade ej stanna af fruktan för kunamaerna, och kunamaynglingar vågade ej vara hos oss af fruktan för abessinskt öfverfall. Nu hade förhållandena ändrat sig till ett bättre.

Vi hade byggt stationen på en gammal offerplats och tagit byggnadsvirke från en offerlund. Detta har väckt oro och bekymmer hos de mest vidskepliga af folket. De ha dock ej kunnat hindra oss i vår banbrytande missionsgärning. Deras försäkran om vår kulle: »Detta är Guds plats», skola vi hålla fast.

Icke heller de abessinska röfvarne, som mördat, röfvat och sköflat på tre sidor om Kulluko, ha fått störa oss.

Förtroende och tillgifvenhet ha vi fått röna af alla de kunamaer, med hvilka vi kommit i beröring. De önska att få veta Guds väg och vilja samt bedja: »Gören eder en så stor sittplats här, att I ej mera lämnen oss!»

Dagligen komma besökande för att få medicin eller önska tala om något spörsmål. Vi känna alla i de närmaste byarna och ha bekanta i hela den del af Kunama, som ligger inom den italienska kolonien.

Med missionsförsamlingens kraftiga bistånd vilja vi i vår Guds namn resa upp evangelii fridsbanér på flera platser i detta land, där fullständig hednanatt råder.

År 1901 var någon af oss ständigt sjuk. Då en tillfrisknade, sjuknade en annan. I början af sistlidna år, 1902, voro vi alla krya och fingo då börja att helt ägna oss åt vår egentliga missionsuppgift.

Min älskade maka, som gladde sig så mycket åt att få deltaga i verket att skingra mörkret i Kunama, blef hemkallad till den eviga hvilan den 21 febr. efter blott 1 ½ månads vistelse här. Saknadens smärta är stor, men glädjen öfver att min vän är räddad undan all tidens oro och nöd är dock öfvervägande. Frukterna af Lydias lifsgärning förblifva. Hon stannar i oförbleknad hågkomst hos alla, som lärde känna henne, både hvita och svarta. Hon blef första offret under den närvarande perioden i kunamamissionens historia och ett bevis på att kampen är upptagen emot vidskepelsen och mörkret här, där det är som mest sammanträngdt. Frid öfver min älskade!

Herren vill genom sin församling fylla de glesnade leden. Så få vi hälsa nya medarbetare välkomna i vår krets. Innevarande år vänta vi tvenne nya arbetare, missionärerna Olof Eriksson och Peter Andersson.

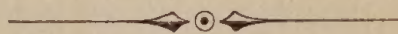
Kunamaer ha arbetat tillsamman med oss vid stationens uppbyggande, och under detta praktiska arbete ha vi inhämtat en stor del af deras språk. De första dagarna använde vi tolk, men då vi snart märkte, att han tolkade till vår nackdel och skada, måste vi försöka reda oss med arbetarne på egen hand.

Under detta år har Lukas evang. och en mindre bibl. hist. blifvit öfversatta samt materiel samladt och skrifvet till en abc- och läsebok på kunamaspråket.

Vi ha gjort missions- och undersökningsresor till trakter af Kunama, som vi ej förr besökt, och vilja under den kommande torrtiden upptaga två utstationer, Eimasa i nordväst och Mardami i nordost om Kulluko. Från dessa båda platser jämte Kulluko kunna vi nå hela den del af Kunama, som ligger norr om Gasch.

Den svenska missionsförsamlingen är kallad att eröfra Kunama för Kristus. Ingen gör oss fältet stridigt. Låt oss genast intaga vaktposter och söka föra kunamaerna in i evangelii klara ljus, innan halfmånens dunkel förblindar dem!

»Med oss är Gud, med honom vi, och segern oss tillhörer!»

Andrén & Holms Boktryckeri, Stockholm 1907.

Andrén & Holms Boktryckeri, Stockholm 1907.